

Мундарижа

Таҳлил	
Муҳиддин КАЛОНОВ. Корхоналарнинг молиявий натижалари таҳлилни такомиллаштириш	3
Рақамли иқтисодиёт	
Баҳриддин МАҲМУДОВ. Рақамли иқтисодиётнинг иқтисодий ўсишга таъсири	7
Эконометрик моделлаштириш	
Носир МАҲМУДОВ, Азамат ҚОСИМОВ. Ҳудудий саноатни эконометрик моделлаштиришнинг ўзига хос хусусиятлари	10
Инвестиция	
Азизхон ТИЛЛЯХОДЖАЕВ. Тўқимачилик саноатида инвестиция лойиҳаларини бошқариш самарадорлигини ошириш	13
Тажриба ва самара	
Абдувосит НАЗИРОВ. Миллий иқтисодиётни инновацион ривожлантиришда венчур маблағидан фойдаланиш	19
Аудит	
Сузув ҲАМИДОВА, Абдирахим ТўРАЕВ, Шерзод РАҲМОНОВ. Пул маблағлари аудитини хаёқор аудит стандартлари асосида такомиллаштириш	22
Жараён	
Баҳодир ОМОНОВ, Моҳира УСМАНОВА. Йўл ҳаракати хавфсизлигини оширишда замонавий интеллектуал транспорт тизимларидан фойдаланиш	27
Ислоҳот	
Меҳриддин ХОЖИЕВ. Нодавлат нотижорат ташкилотларида активлар аудитини такомиллаштириш	30
Иқтисодиёт	
Ирода БАКИЕВА, Шавкат ФАЙЗИЕВ. Фаол инвестиция сиёсати – иқтисодиёт барқарорлиги омил	35
Долзарб мавзу	
Нодирбек СОТВОЛДИЕВ. Озиқ-овқат бозорини давлат томонидан тартибга солиш йўналишлари ва ўзига хос хусусиятлари	38
Аграр соҳа	
Соҳибжон ТОПИЛДИЕВ. Ўзбекистон аграр секторидagi муаммоларни бартараф этишни асосий йўллари	41
Ижтимоий таъминот	
Шерзод РАЖАБОВ. Пенсия тизимидаги таркибий ўзгаришнинг иқтисодий аҳамияти	44
Соғлиқ ва хавфсизлик	
Азиз ЗИКРИЕВ. Қурилиш саноатида инсон соғлиги ва хавфсизлигининг ижтимоий-иқтисодий самарадорлигини баҳолашга услубий ёндашувлар	47
Стратегик бошқарув тизими	
Умиджон КОСТАЕВ. Стратегик бошқарув ҳисобидa хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятини баҳоловчи кўрсаткичлар тизими	50
Тараққиёт	
Ақтам ХОЛОВ. Ёш раҳбар кадрларнинг мансаб поғоналарида ўсиш истиқболлари	56
Кластер механизми	
Муборак АШУРОВА. Ишлаб чиқаришни кластер усулида ташкил этишнинг зарурлиги	59
Туризм	
Абдулла МИРЗАЕВ. Ўзбекистонда туристик-рекреация корхоналари фаолиятини бошқаришнинг ташкилий-иқтисодий механизмларини такомиллаштириш	62
Тадбиркорлик	
Азиз ҚОДИРОВ, Диффуза ЎРОҚОВА. Кичик бизнесда инновацион фаолият ва уни ривожлантириш масалалари	66
Маркетинг	
Нозимжон ТУРСУНОВ, Тоҳиржон МАХМУДОВ. Инновацион иқтисодиёт шароитида Ўзбекистон мода индустриясини ривожлантиришда маркетинг стратегияларининг ўрни	69
Модернизация	
Дилбар ХОДЖАЕВА. Иқтисодиётни модернизациялаш – барқарор иқтисодий ўсиш омил	73
Эркин иқтисодий зоналар	
Зебинисо НАВРЎЗЗОДА. Эркин иқтисодий зоналарнинг мазмун-моҳияти, мақсадлари ва ривожланиш хусусиятлари	76
Хизматлар соҳаси	
Зилола ЖЎРАЕВА. Рақамли иқтисодиёт шароитида хизматлар соҳасини ривожлантириш зарурлиги	79
Нигоҳ	
Баҳодир МАРДОНОВ, Муҳаммадамин ЭРОНОВ. Хизмат кўрсатиш соҳасини юқори суръатларда ривожлантиришнинг устувор йўналишлари	82
Қимматли қоғозлар бозори	
Акрамжон КАРИМОВ. Ўзбекистон қимматли қоғозлар бозоридa акцияларнинг оммавий тақлифи ва унинг иқтисодий аҳамияти	86
Хориж тажрибаси	
Сирожидин МАХАТОВ. Корея Республикасида инновацион тизим шаклланишининг ўзига хос хусусиятлари ва асослари	90
Транспорт	
Муҳаммадхўжа САИТКАМОЛОВ. Темир йўл транспорти ривожланишида инвестицион фаолият самарадорлигини ошириш йўллари	94

Туризм ёрдамчи ҳисоби	
Ақбар ЖУМАЕВ. Туризм ёрдамчи ҳисоби ва уни такомиллаштириш йўналишлари	97
Сегментар ҳисобот	
Рисолат ҲАСАНОВА. Сегментар ҳисобот тузишнинг назарий жиҳатлари ва уни кластерларда қўллаш усуллари	100
Молия	
Бобур БОРОНОВ. Молиявий активлар ҳисоби принциплари таснифини такомиллаштириш	103
Меҳнат бозори	
Абдурахмон АСРАҚУЛОВ. Норасмий бандликка концептуал ёндашувлар ва унинг Ўзбекистон меҳнат бозоридagi даражаси	106
Пенсия тизими	
Фаҳриддин ЗАЙНИДДИНОВ. Пенсия тизими даромадларини ижтимоий таъминот ва инвестицион фаолиятга самарали сарфлаш йўллари	111
Банк фаолияти	
Обид ҲАМРАЕВ. Банкарга молиявий ресурсларни жалб этишни такомиллаштириш	114
Ҳуқуқ	
Нусратилло НОРҚОБИЛОВ. Қашқадарё вилояти иқтисодиётини ривожлантиришда хорижий инвестицияларнинг ўрни	118
Уй-жой коммунал хўжалиги	
Нодирахон ЖЎРАЕВА. Ўзбекистонда уй-жой коммунал хўжалиги тизимининг шаклланиши ва бошқариш хусусиятлари	122
Қишлоқ хўжалигини рақамлаштириш	
Гузэл АДИЛОВА. Ўзбекистон қишлоқ хўжалигида рақамли иқтисодиёт тизимини шакллантиришнинг илмий методологик асослари	126
Маркетинг	
Сирожали АЛЛОБЕРГАНОВ. Интерактив ва рақамли маркетингнинг корхоналар маркетинг фаолиятини ривожлантиришдаги ўрни	130
Фаровон турмуш гарови	
Саидуабдуллахон САИДУМАРАДИХОНОВ. Ўзбекистонда аҳоли турмуш даражасини яхшилашда аҳоли даромадларининг ўрни	134
Интеграция	
Бунёд РАДЖАБОВ. Мамлакатнинг глобал инновацион иқтисодиётга интеграциялашувини баҳолаш	137

Содержание

Цифровая экономика	
Бахтиёр МАХКАМОВ. Эффективное лицензирование радиочастотного спектра как фактор привлечения дополнительных инвестиций в сферу мобильных услуг	141
Стратегическое управление	
Зуфди САҒДИЛЛАЕВА. Вопросы устойчивого развития организации на современном этапе	144
Инновационная экономика	
Зумрад ГАИБНАЗАРОВА. Взаимосвязь человеческого капитала с интеллектуальным капиталом	148
Цифровая экономика	
Зухра ОТАКУЗИЕВА, Шухрат БОБОХУЖАЕВ. Роль и место биржевых электронных торговых систем Узбекистана в цифровой экономике	151
Финансы и рынок	
Равшан КАЮМОВ, Ферузбек МАДАМИНОВ. Комплексный подход к раскрытию сущности финансового рынка	156
Финансовый мониторинг	
Шамсиддин АЛЛАЯРОВ. Значение финансового мониторинга в системе экономической безопасности	160
Рыночные исследования	
Шахло МАХКАМОВА, Зумрад ИАХАМОВА. Потребительское поведение современной молодежи	164
Корпоративное управление	
Обид АСАДОВ. Повышение эффективности системы корпоративного управления акционерной компании «Узбектелеком»	167
Управление предприятием	
Султан БАЛТАШЕВ. Управление кредитоспособностью предприятия	171
Международная практика	
Шерзод КУДБИЕВ. Основные изменения в деятельности МОН в условиях инновационного развития	175
Государственное регулирование	
Умид ЮАДАШЕВА. Зарубежный опыт государственного регулирования предприятий малого бизнеса	181
Банковская деятельность	
Феруза УРУНОВА. Формы участия коммерческих банков в финансировании инвестиционных проектов	185
Инвестиции	
Наргизабону АБИРОВА, Рушана АМИНОВА. Инвестиционная поддержка малого бизнеса: проблемы и перспективы	188

Кичик бизнесда инновацион фаолият ва уни ривожлантириш масалалари Инновационная деятельность в малом бизнесе и вопросы ее развития Innovative activity in small business and issues of its development

Азиз ҚОДИРОВ,
БухДУ катга ўқитувчиси.
Дилфуза ЎРОҚОВА,
БухДУ ўқитувчиси.

Аннотация

Мақолада кичик бизнес субъектларидаги инновацион фаолият, унинг корхоналарни ривожлантиришидаги аҳамияти, ўзига хос афзалликлари ҳамда устувор йўналишлари ёритилган.

В статье описывается инновационная активность малого бизнеса и его роль в развитии предпринимательства. Представлены преимущества и приоритеты развития инновационной деятельности в малом бизнесе.

The article describes the innovative activity of small business and its role in the development of entrepreneurship. The advantages and priorities of the development of innovative activity in small business are presented.

Тараққиётнинг ҳозирги босқичида иқтисодиётда таркибий ўзгаришларни амалга ошириш, рақобатбардор иқтисодиётни шакллантириш ҳамда барқарор ўсишни таъминлашда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг аҳамияти тобора ортиб бормоқда. Чунки кичик бизнес бозор конъюнктураси ўзгаришларига ҳамда истеъмолчилар эҳтиёжларига дарҳол мослаша олиши, ҳаракатчанлиги ва ихчамлиги сабабли мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришнинг энг асосий омилларидан бири сифатида эътироф этилади. Уни ҳамда хусусий тадбиркорликни ривожлантириш ва қўллаб-қувватлаш орқали мамлакатда рақобат муҳити такомиллашади. Пировардида бозор механизмларининг самарали фаолият юритиши таъминланади.

Жаҳон иқтисодиётининг глобаллашуви ва билимларга асосланган иқтисодиётга ўтиш шароитида

замонавий иқтисодий жараёнларнинг инновацион йўналтирилганлиги кичик бизнес субъектларининг инновацион фаолиятини ривожлантиришни тақозо этмоқда.

Умуман олганда, ҳозирги пайтда инновацион иқтисодиётнинг барқарор тараққиётини белгилайдиган ҳал қилувчи омил – бу илмий тадқиқотлар ва принципал жиҳатдан янги маҳсулот турларини яратишга бағишланган ишланмалар натижаларидан фойдаланишга боғлиқ бўлган мамлакат инновацион муҳитини шакллантириш ҳамда ривожлантириш, маҳсулот ишлаб чиқаришнинг замонавий технологияларини яратиш, бозорга чиқариш ҳамда реализация қилишдир.

Кичик бизнес инновацияларни тез ўзлаштира олиш салоҳиятига эга. Бу унга инновацияларни тижоратлаштиришдан юқори даромад олиш имко-

Калит сўзлар: кичик бизнес, тадбиркорлик, инновация, инновацион фаолият, модернизация, маркетинг, инновацион муҳит, инновацион инфратузилма.

нини беради ва трансакцион харажатларни камайтиради. Шу боис кичик бизнес субъектларининг инновацион фаолиятини раванқ топтириш объектив заруриятга айланмоқда.

Табиийки, диёримизда изчил давом эттирилаётган иқтисодий ислохотлар асноси кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ҳамда уларнинг инновацион фаолиятини жадаллаштиришга жиддий эътибор қаратилмоқда. Бу борада Президентимиз 2018 йил 5 майда имзолаган “Фаол тадбиркорлик ва инновацион фаолиятни ривожлантириш учун шарт-шароитларни яратиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарор дастуриламал вазифасини ўтамоқда. Зеро, унда ўлкамиз ҳудудларининг ижтимоий-иқтисодий салоҳиятини юксалтиришга, аҳолининг ҳаёт даражаси ва фаровонлиги барқарор ўсишига имкон берувчи фаол тадбиркорликни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш, инновацион ғоя ва технологияларни жорий этиш, инновациялар бозорини шакллантириш, шунингдек, маҳаллий ва хорижий инновацион ишланмаларни иқтисодиётнинг реал секторига йўналтириш учун қулай ҳуқуқий ва ташкилий шарт-шароитларни яратиш каби долзарб вазифалар белгилаб берилган [1].

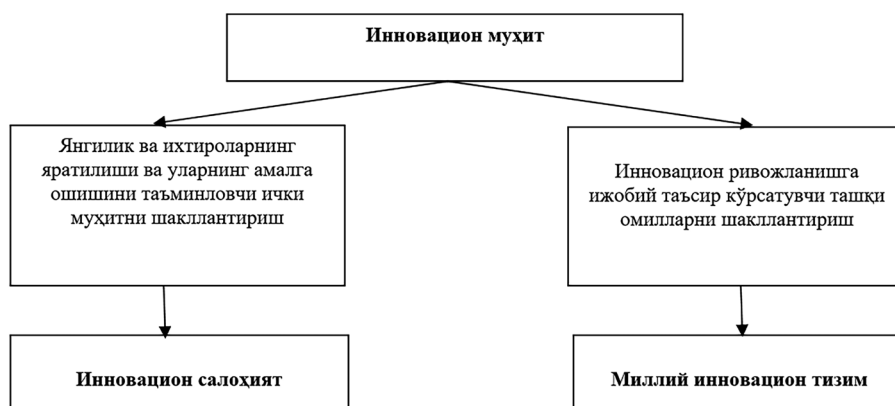
Бугунги кунда иқтисодий ўсишни таъминловчи самарали омилардан бири инновацион фаолиятни такомиллаштиришдир. Фикримизча, инновацион фаолият – бу илмий тадқиқотлар ва замонавий илм-фан ютуқларини ишлаб чиқариш жараёналарида, замонавий маҳсулотлар тайёрлаш ёки хизматлар кўрсатишда оқилона қўллашга боғлиқ жараёндир.

Кичик бизнесдаги инновацион фаолият масалаларининг долзарблиги илмий адабиётларда алоҳида қайд қилиниб, уни ривожлантиришнинг ўзига хос хусусиятлари ва афзалликлари хусусида фикрлар билдирилган. Жумладан, П.Друкернинг тадқиқотларида тадбиркорлар инновациялар ёрдамида янги хизматлар кўрсатишлари ёки бизнеснинг муайян турини амалга оширишлари, тадбиркорлик инновацияни бошқариш жараёни, тадбиркор эса ҳар бир

имкониятдан максимал фойдаланувчи шахс эканлиги кўрсатилган [2]. Академик С.Ғуломов ва профессор Б.Ғойибназаровнинг таъкидлашларича, кичик бизнес корхоналари янги инновацияларни ва тадбиркорликни талаб қилади, иқтисодий ривожланишни шулар асосидагина таъминлаш мумкин. Бунинг учун кичик бизнес корхоналари фан ва техника соҳасида эришилган энг сўнгги инновацияларни ишлаб чиқаришда қўллашлари лозим [3].

Инновацион фаолият – бозорбоп маҳсулотлар ишлаб чиқариш, амалий фаолиятда фойдаланиладиган янги ёки такомиллаштирилган технологик жараёнга ғояларни татбиқ этиш билан боғлиқ фаолият бўлиб, кичик бизнес субъектларининг инновацион фаолиятини ривожлантириш доимий равишда ўзгаришни, янги ғоя, янги товар модификацияси ва бошқа янгиликларни назарда тутаяди.

Кичик бизнес корхоналари илм-фан ва ишлаб чиқаришни интеграциялаштиришда муҳим ўрин тутаяди. Хориж тажрибасига кўра, турли мамлакатларда яратиладиган инновация ва инновацион маҳсулотларнинг аксарият қисми айнан кичик бизнес субъектлари улушига тўғри келади. Бу корхона-

1-чизма. Инновацион муҳитни шакллантириш.

ларда инновацион фаолиятни ривожлантиришда мавжуд инновацион муҳит, у нечоғли шаклланиши ҳамда инновацион инфратузилманинг қандайлиги беқиёс аҳамият касб этади. Бинобарин, инновацион муҳит инновациялар амал қилишининг муҳим гарови бўлиб, инновацион ғоялар туғилиши, рўёбга чиқарилиши ва тижоратлашиши учун зарур меъёрий-ҳуқуқий, ташкилий-иқтисодий ва институционал шарт-шароитлар йиғиндисидан иборатдир.

Ички муҳит ва ташқи шарт-шароитларнинг ўзаро уйғунлиги инновацион фаолиятни рисоладагидек амалга оширишнинг ўзига хос шартини саналади

(1-чизма). Негаки, бу муҳитнинг шаклланиши инновацион ғоянинг худди шундай маҳсулотга айланиш давригача бўлган муддатда инновацион фаолият самарали юритилишини таъминлайди.

Инновацион инфратузилма эса ушбу фаолият иштирокчилари турли ресурсларга эга бўлишини таъминлайдиган ҳамда инновацион маҳсулот яратилиши ва сотилишига хизмат қиладиган барча кичик тизимлар мажмуасидир. Унинг ўзига хос алоҳида вазифаси кичик инновацион корхоналарни қўллаб-қувватлашдир.

Ривожланган давлатлар тажрибаси ҳам инновацион инфратузилма мамлакат миллий инновацион тизимини яратишнинг асосий тамойилларидан бири эканлигини тасдиқлайди. У учта таркибий қисмдан – ишлаб чиқариш-технологик, молиявий ҳамда эксперт-консалтинг инфратузилмалардан ташкил топади. Биринчисининг таркибига технопарклар, инновацион-технологик марказлар, эркин

иқтисодий зоналар ва бошқалар киради. Иккинчиси турли фондлар, масалан, венчур, суғурта ва ҳоказолардан, учинчиси эса умумий ва ихтисослашган консалтинг марказлари, хизмат кўрсатиш ташкилотлари ва ахборот-таҳлил хизматларидан иборат бўлади.

Мамлакатда қулай инновацион муҳитни ҳамда самарадор инновацион инфратузилма объектларини шакллантириш кичик бизнес субъектларида ҳам худди шундай имкониятлар юзага келишига туртки беради. Бу корхоналарни рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқаришда асқатадиган, фан сиғими юқори технологиялар билан жиҳозлаш, саноатни инновацион ривожлантиришнинг янги воситаларини яратиш ҳамда кичик бизнеснинг бу борадаги фаолигини оширишга хизмат қилувчи инфратузилмалар қамровини кенгайтириш айти жабҳадаги асосий йўналишлар ҳисобланади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 5 майдаги “Фаол тадбиркорлик ва инновацион фаолиятни ривожлантириш учун шарт-шароитларни яратиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”-ги 3697-қарори. <http://lex.uz/docs/3723272>
2. Друкер П. Рынок: как выйти в лидеры. Практика и принципы. – М.:2004 год.
3. Ғуломов С.С., Ғойибназаров Б.К. Иқтисодий юксалиш омиллари. “Халқ сўзи”, 2007 йил 27 февраль.
4. Абдусаттарова Х.М. Инновация стратегияси. Ўқув қўлланма. Тошкент, 2011 йил.

УЎТ: 65.9

Инновацион иқтисодиёт шароитида Ўзбекистон мода индустриясини ривожлантиришда маркетинг стратегияларининг ўрни

Роль маркетинговых стратегий в развитии индустрии моды Узбекистана в условиях инновационной экономики

The role of marketing strategies in the development of Uzbekistan's fashion industry in an innovative economy

Нозимжон ТУРСУНОВ,
Наманган муҳандислик-технология
институтининг катта ўқитувчиси.
Тоҳиржон МАХМУДОВ,
Наманган муҳандислик-технология
институтининг докторанти.

Аннотация

Бу мақолада мамлакатимиз тўқимачилик ва тикув-трикотаж тармогининг мода индустриясини ривожлантириш бўйича маркетинг стратегияси аҳамияти ёритилган. Шунингдек, ривожланган давлатлардаги мода индустрияси тадқиқ қилинган. Чунинчи, АҚШдаги замонавий мода товарлар савдосига ихтисослашган Масы's корхонасининг маркетинг стратегияси ўрганилиб, илмий хулоса ва таклифлар ишлаб чиқилган.

В статье подчеркивается важность маркетинговых стратегий для развития индустрии моды текстильной и швейной промышленности страны, а также исследуется индустрия моды в развитых странах мира. Изучена маркетинговая стратегия Macys в США, которая специализируется на современной торговле модными товарами, и сделаны научные выводы.

The article emphasizes the importance of marketing strategies for the development of the fashion industry of the textile and clothing industries of the country, and also explores the fashion industry in the developed countries of the world. We studied the marketing strategy of Macys in the United States, which specializes in modern trade in fashion products, and made scientific conclusions.

Ўзбекистонда изчил давом эттирилаётган ижтимоий-иқтисодий ислохотлар жараёнида миллий иқтисодиётнинг, жумладан, саноатнинг иқтисодий салоҳиятидан кенгроқ фойдаланиш орқали юқори ўсиш суръатларини таъминлашга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Тўқимачилик ва тикув-трикотаж тармоғи миллий иқтисодиётимизнинг етакчи ва жадал ривожланаётган соҳаларидан бўлиб, мамлакатимиз ЯИИМдаги улуши йил сайин ортиб бормоқда. Шу сабабли уни стратегик йўналишлардан бири деб ҳисоблаш мумкин. Бу борада, айниқса, мода индус-

триясининг асосий бўғини сифатида тикув-трикотаж саноатини ривожлантириш бўйича маркетинг стратегияларини ишлаб чиқиш муҳим ўрин тутди. У мазкур тармоқдаги ички ресурслар ва ташқи имкониятлардан фойдаланган ҳолда, мавжуд ва потенциал истеъмолчилар эҳтиёжларини қондиришга қаратилган усуллар асосида узоқ муддатли қарорлар қабул қилишни кўзда тутди.

Президентимизнинг 2017 йил 7 февралдаги 4947-сонли Фармони билан тасдиқланган 2017 – 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича

Калит сўзлар: тўқимачилик, тикув-трикотаж, мода индустрияси маркетинги, маркетинг стратегияси.